

ประโยค ป.ธ. ๓

ปัญหาและเฉลย บาลีไวยากรณ์

สอบ วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗

๑. จงเลือกคำในวงเล็บที่เห็นว่าถูกเติมลงในช่องว่างต่อไปนี้
 - ก. อ อิ อุ ชื่อ.....(ที่มะ รัสสะ)
 - ข. สระที่เป็นที่มะล้วน และสระที่เป็นรัสสะมีพยัญชนะสังโยค ชื่อ..... (ครุ ลหุ)
 - ค. ย ร ล ว ส ห พ เรียกว่า.....(วรรค อวรรค)
 - ฃ. อิ อี จ ฉ ช ฌ ญ ย เกิดที่.....(คอ เพดาน)
 - ง. พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๒ ในวรรคทั้ง ๕ เป็น.....(โฆสะ อโฆสะ)ฯ
๑. ได้เลือกคำในวงเล็บที่เห็นว่าถูกเติมลงในช่องว่างต่อไปนี้
 - ก. อ อิ อุ ชื่อ รัสสะ
 - ข. สระที่เป็นที่มะล้วน และสระที่เป็นรัสสะมีพยัญชนะสังโยค ชื่อ ครุ
 - ค. ย ร ล ว ส ห พ เรียกว่า อวรรค
 - ฃ. อิ อี จ ฉ ช ฌ ญ ย เกิดที่ เพดาน
 - ง. พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๒ ในวรรคทั้ง ๕ เป็น อโฆสะ ฯ
๒. อัญญาสาสนา, ติจีวรมทาสี ตัดต่ออย่างไร ฯ
๒. **อัญญาสาสนา** ตัดเป็น **อัญญา-อาสนา** สระหน้าเป็นรัสสะ สระเบื้องปลาย เบื้องปลายเป็นที่มะ ลบสระหน้า คือ อ ที่สุดแห่งศัพท์ อัญญา เสีย ต่อเป็น **อัญญาสาสนา** ติจีวรมทาสี ตัดเป็น ติจิวระ-อทาสี นิคคหิตอยู่หน้า สระอยู่เบื้องปลาย แปลงนิคคหิตเป็น ม ต่อเป็น **ติจีวรมทาสี** ฯ
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้
 - ก. สตุถา มหาชนสุส ฃมมเทสน์ (เทเสติ) คำไหนเป็นการันต์ และลึงค์อะไร
 - ข. ปุรณสังขยา ต่างจาก ปกตีสังขยา อย่างไร
 - ค. เอกสังขยา กับ เอกสัพพนาม ต่างกันอย่างไร
 - ฃ. ต ศัพท์ในคำว่า อิติปิ โส ภควา เป็นสัพพนามชนิดไหน
 - ง. โโต ตฺร ปัจจย เป็นเครื่องหมายวิภตติอะไร ฯ
๓. ได้ตอบคำถามนั้น ดังนี้
 - ก. สตุถา เป็น อุ การันต์ ปุ่ลึงค์
มหาชนสุส เป็น อ การันต์ ปุ่ลึงค์
ฃมมเทสน์ เป็น อา การันต์ อิตถิลึงค์
 - ข. ปุรณสังขยา สำหรับนับนามนามที่เต็มในที่นั้น ๆ คือ นับเป็นชั้น ๆ เป็นต้นว่า ที่หนึ่ง ที่สอง ที่สาม ที่สี่ ที่ห้า

- ส่วนปกติสังขยานั้น นับโดยปกติเป็นต้นว่า หนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า
- ค. เอกสังขยา เป็นเอกวจนะอย่างเดียว **เอกศัพท์นาม** เป็น เทววจนะ แจกได้ทั้ง ๒ วจนะ
- ฅ. เป็นวิเศษนศัพท์นาม
- ง. **โต** เป็นเครื่องหมายตติยวิภัติ และ ปัญจมีวิภัติ
- ตฺร** เป็นเครื่องหมายสัตตมีวิภัติ ๗
๔. **ทสฺสามิ**, **เอหิ** ประกอบด้วยเครื่องปรุงอะไร จงแก้คำที่เห็นว่าผิดให้ถูกตามหลักไวยากรณ์ ในประโยคต่อไปนี้
- ก. รูปนหฺนา สตุถารํ โอลเณฺตา สมีเป จิตํ อิตฺถิ อทุทส ๗
- ข. สณฺชยสฺส ปริสา ภินฺทิกิ ๗
- ค. เถโร ปุณฺปุณฺนี ปุจฺฉินฺนโตปิ น กเถสิ ๗
๔. **ทสฺสามิ** = ทา-อ-สฺสามิ, **เอหิ** = อา-อิ-ณ-หิ ๗
- ได้แก้คำที่เห็นว่าผิดให้ถูกตามหลักไวยากรณ์ ดังนี้
- ก. รูปนหฺนา สตุถารํ **โอลเณฺตํ** (โอลเณฺตํ) สมีเป จิตํ อิตฺถิ อทุทส ๗
- ข. สณฺชยสฺส ปริสา **ภินฺทิกิ** ๗
- ค. เถโร ปุณฺปุณฺนี **ปุจฺฉินฺนมาโนปิ** น กเถสิ ๗
๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้
- ก. มนาปฺสฺสวนา (ตณฺหา) โพรฺธิ ในคำว่า โพรฺธิรฺกฺขมฺมุเล และ โพรฺธิฅานตฺถาย เป็นรูป สานะ และปัจจัยอะไร จงตั้งวิเคราะห์มาดู
- ข. นิกฺขนฺโต, ปิรฺชย ลงปัจจัยอะไร ในกิริยาภิตฺก ๗
๕. ได้ตอบคำถามนั้น ดังนี้
- ก. **มนาปฺสฺสวนา** (ตณฺหา) เป็น กัตตุรูป กัตตุสานะ ยฺ ปัจจัย
- วิ. มนาเปสฺ รูปาทีสฺ อาสวตีติ มนาปฺสฺสวนา (ตณฺหา)
- โพรฺธิ** ในคำว่า โพรฺธิรฺกฺขมฺมุเล เปิดกัตตุรูป อธิกรณสานะ อิ ปัจจัย
- วิ. พุชฺฉมติ เอตฺถาติ โพรฺธิ (รฺกฺโข)
- โพรฺธิ** ในคำว่า โพรฺธิฅานตฺถาย เป็น กัตตุรูป กรณสานะ อิ ปัจจัย
- วิ. พุชฺฉมติ เตนาคี โพรฺธิ (ฅาณ)
- ข. **นิกฺขนฺโต** ลง ต ปัจจัย
- ปิรฺชย** ลง ตฺนาคีปัจจัย คือ ตฺน ตฺวา ตฺวาน ตฺวโตตฺวหนึ่ง
๖. **อจฺฉรคณฺปริปฺณฺโณ** (ทิพฺพปฺปาสาโท) และ **อโรคา** ในประโยคว่า "สฺขินี โหตุ สฺบฺปฺวาสา โภพิยธีตา อโรคา" เป็นสมาสอะไร จงตั้งวิเคราะห์มาดู ๗
๖. **อจฺฉรคณฺปริปฺณฺโณ** (ทิพฺพปฺปาสาโท) เป็น ฉฺฉฺฉิตฺตฺปฺริสฺสมาส มีฉฺฉิตฺตฺปฺริสฺสมาส เป็นภายใน ตั้งวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

ฉ. ตัป. อจฺจนฺรานํ คโณ อจฺจนฺราจโณ

ฉ. ตัป. อจฺจนฺราจณฺสฺส ปฺริปฺณฺโณ อจฺจนฺราจณฺปฺริปฺณฺโณ (ทิพฺพปฺปาสาโท)

อโรคา เป็น น บุปฺพท พหุพพิหฺสฺมาส

วิ. นตฺถิ ตสฺสา โรโคติ อโรคา (สฺปฺปวาสา โภพฺยธิตา)

๗. รากาติตฺถิตฺต มีปัจจัยเท่าไร อะไรบ้าง นาคฺรา, สฺขินี (โภพฺยธิตา)

และ ภาคฺย ในคำว่า "ภาคฺย สฺขี พล" ลงปัจจัยอะไร ในตฺถิตฺตไหน จงตั้งวิเคราะห์
มาดู ๆ

๗. รากาติตฺถิตฺต มีปัจจัย ๑ ตัว คือ ฌ ปัจจัย

นาคฺรา ลง ฌ ปัจจัย ในรากาติตฺถิตฺต

วิ. นคเร วสนฺตีติ นาคฺรา

สฺขินี ลง อี ปัจจัย ในตฺถิสฺสตีตฺถิตฺต

วิ. สฺขมสฺสา อตฺถิติ สฺขินี (โภพฺยธิตา)

ภาคฺย ลง ฌ ปัจจัย ในตฺถิสฺสตีตฺถิตฺต และ ฌย ปัจจัย ในภาวตฺถิตฺต

ตฺถิสฺ. วิ. ภคา อสฺส อตฺถิติ ภาโค

ภาว. วิ. ภคสฺส ภาโว ภาคฺย (ความเป็นผู้มีโชค)

อีกนัยหนึ่ง ลง ฌย ปัจจัย ในภาวตฺถิตฺต

วิ. ภคสฺส ภาโว ภาคฺย ๆ
